

Rákoshegy története **Szülőhelyem virágzása, hervadása és jelene**

7. rész

A virágkor hanyatlása

A II. világháborúban szerencsére csak néhány épület rongálódott. Először a német megszállás miatt, majd később a szovjet csapatok közeledése okán egyre többen hagyták el Rákoshegyet.

1944-ben a nyilasok hatalmának megerősödésével a gyűlölet is megjelent az egymással korábban toleráns lakosságban. A törvények szerint zsidónak minősülő polgárokat összegyűjtötték. Egy részüket koncentrációs táborba deportálták, a szerencsésebbeket pesti, dávid-csillaggal megjelölt bérházakba kényszerítették. Házaikat és a zsinagógát feldúlták, kirabolták, kisajátították. A község jellegzetes épületét a Schulcz házat előbb a nyilasok, majd később a kommunisták foglalták el, ott alakították ki pártirodáikat 1989-ig. A nagy családból senki sem térhetett vissza otthonába. A kiváló orvos, Schulcz Ernő is áldozata lett a gyűlöletnek.

Voltak akik nem maradtak közömbösek az embertelenségben. Amikor Budapesten már kezdték összegyűjteni a deportálandókat, többen választották menedékhelyüknek Rákoshegyet. Felkeresték a fasiszta rendszer által nem veszélyeztetett ismerőseiket, akik vállalva a veszélyt több kiváló, híres pesti színészt, zenészt, művészt bújtattak pincéikben, padlásaikon.

Rákoshegyet viszonylag hamar elérték a szovjet csapatok, kialakítva itt egyik támadóhelyüket Budapest irányában. A víztorony oldalfalán kivágott lőrésen géppuskatűzzel lőtték a fővárost. Az itteni vezérkar kiválasztott egy villát az Ady Endre utcában, ahol — fürdőszobát, angol WC-t nem ismerve — a szobákban mosakodtak, piszkoltak. A cserépkályha is bonyolultnak tűnt számukra, mert a szobák közepén gyújtottak tüzet melegedni. Amint a szovjetek berendezkedtek, a lányok, asszonyok kerültek nagy veszélybe. A Kossuth utcai orvosi rendelőben akkor Ferber József doktor gyógyított. Körzetéből ide gyűjtötte a férfiszemmel mutatós hölgyeket. Amikor a katonák megjelentek nála, akkor közölte velük, hogy az itt lévők súlyos nemi betegségben szenvednek, azért vannak az orvosi rendelőben. Ezt hallva gyorsan távoztak a rendelőből a keleti harcosok.

A háború végére már csak **2800-an** maradtak a rákoshegyiek.

Dr. Gruber Nándor visszaemlékezése a háborús időkre

„A németek föld alatti bunkerokat létesítettek a Ferihegyi úton, amik még az 50-es években kedvenc játékterünk volt. Később bekerítették és Polgárvédelmi oktató- bázist létesítettek ott.

A szovjetek csapataikat alapvetően a „Kiserdőben”, illetve a repülőtér környékén ásták be. Ezek maradványát is szívesen használtuk játszótérnek. 1956-ban ugyanide telepedtek vissza.

Az árnyoldal mellett, van példa az emberséges orosz, művelt katonáról is. Miután Budapest elfoglalása során apám akna civil áldozata lett a Ludovikánál, anyám terhesen Rákoshegyre menekült nagyszüleim házába.

Én már ott születtem a háború magyarországi befejezése után. A szülői házunkba beszállásolt, feltehetően tiszt látta el a családot élelemmel, hogy legyen nekem tejem, és egy alkalommal korhely katonái kezéből mentette ki nagymamám testvérét.”

Beolvadás a fővárosba; a varázskor véget ért

Az 1945 utáni években a vállalkozások egy része magához tért ugyan, de az ország állapota, a szakemberek és a hozzáértés hiánya miatt a korábbi virágzó élet már nem térhetett vissza.

1950-ben Budapesthez csatoltak 7 várost és 16 községet, köztük Rákoshegyet is. Budapest XVII. kerületének részeként önállósága, önkormányzata megszűnt. Akárcsak a kezdetekkor a fontos döntések, a bevételek visszakerültek Rákoskeresztúrra, a kerület központjába.

A szocialista rendszer az államosítás során a vállalkozásokat, az üzletek többségét, a nagyobb ingatlanokat kisajátította.

A lakosság összetétele is megváltozott. A fővárosi gyárak, nagyüzemek sok munkást igényeltek, ezért még többen költöztek a távoli falvakból a főváros közelébe, így Rákoshegyre is. Az üresen álló házakba, több kisajátított villába — így például az Erdős Renée házba — munkáscsaládokat költöztettek be.

Rákoshegy nyaralóhelyből alvó várossá vált. Szinte mindenki ingázott. A zsúfolt vonatokon még a hatvanas években is lépcsőn lógva utaztak, akik nem fértek be a kocsik belsejébe.

/A következő rész címe: A következő évtizedek/

Szerző: Kiss Miklós, Budapest, 2020 — © Minden jog fenntartva — Források: a 9. részben